

บทที่ 5 กฎหมายกรีก

ในตอนกลางศตวรรษที่ 8 ก่อนคริสต์ศักราช เอเธนส์ (Athens) ปกครองโดยกษัตริย์ประชาชนสมัยนั้นแบ่งออกเป็น 2 พวกคือ ชุนนางกับพ่อค้า ได้แก่ เจ้าของที่ดิน หรือพ่อค้าชาวเมืองที่เป็นชนชั้นกลาง หรือชาวนาที่มีที่ดินแปลงเล็ก ๆ เป็นของตนเอง ต่อมาสมัยศตวรรษที่ 7 ก่อนคริสต์ศักราช สภาชุนนางได้ลดอำนาจของกษัตริย์ลง เนื่องจากเจ้าของที่ดินที่มั่งคั่งจากการทำเกษตรเริ่มมีอำนาจมากขึ้น แต่ชาวนารายย่อยที่ทำกรเกษตรไม่ได้ผล ต้องกู้ยืมเงินจากผู้มั่งคั่งจนดอกเบี้ยเพิ่มพูนมากขึ้น เมื่อไม่สามารถชำระดอกเบี้ยได้ก็ต้องยอมเอาที่ดินของตนไปจำนองโดยหวังว่าจะไถ่คืนได้ในอนาคต แต่ก็ไม่สามารถทำได้ พวกนี้ได้กลายเป็นทาสในที่สุด นอกจากนี้เกษตรกรที่ไม่มีที่นา เป็นของตนเองแต่รับจ้างแรงงานในที่นาของผู้อื่น โดยได้รับค่าจ้างคือหนึ่งส่วนหกของผลผลิตที่ได้จากแรงงานของคนมีความเป็นอยู่อย่างฝืดเคือง ทำให้ปัญหาระหว่างพวกคนยากจนกับพวกเจ้ารวยทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น อีกทั้งได้มีการจำกัดสิทธิผู้ซึ่งเข้าประจำการในกองทหารอาวุธหนักได้คือ พลเมืองที่มั่งคั่งเท่านั้นเพราะทหารเหล่านี้ต้องจัดหาอาวุธด้วยตนเอง สามัญชนจึงเรียกร้องให้มีการสร้างกฎหมายลายลักษณ์อักษรขึ้นเพื่อให้ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน

ผู้ซึ่งมีบทบาทในการร่างประมวลกฎหมาย และพัฒนารูปแบบการปกครองประชาธิปไตย คือ

1. **ดราโค (Draco)** เป็นผู้ซึ่งมีบทบาทอยู่ในช่วงราวปีที่ 620 ก่อนคริสต์ศักราช ดราโคได้ทำการรวบรวมกฎหมายและดราให้เป็นระเบียบหมวดหมู่ เขาเป็นเจ้าของประมวลกฎหมายที่เข้มงวดมาก จนทำให้เกิดคำว่า "Draconic" หมายความว่ารุนแรงหรือเข้มงวด จนมีคำกล่าวที่ว่ากฎหมายของเขาเขียนด้วยเลือดไม่ใช่ด้วยหมึก เช่น ผู้ซึ่งเป็นหนึ่งคนอื่นแล้วไม่สามารถชำระหนี้ ได้ตามกำหนดจะต้องตกเป็นทาสของเจ้าหนี้ หรือใครขโมยกะหล่ำปลีจะต้องถูกลงโทษประหารชีวิต กฎหมายฉบับนี้แม้จะให้ความยุติธรรม แต่การลงโทษก็รุนแรงเกินไป มิได้ช่วยแก้ไขความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจ ผู้มั่งคั่งยังรวยจนเหลือล้นในขณะที่คนจนก็ยังยากจนอย่างแสนสาหัส พวกชุนนางยังคงตัดสินใจเข้าข้างตนเอง ความเข้มงวดของกฎหมายนี้เองเป็นเหตุให้เกิดความยุ่งยาก จนถึงขั้นจลาจลรุนแรงขึ้น ในปี 500 ก่อนคริสต์ศักราช หนึ่งประมวลกฎหมายของดราโค ถือว่าเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรฉบับแรกของกรีก ผลดีของกฎหมายฉบับนี้มีเพียงประการเดียว คือทำให้ประชาชนมีโอกาสรู้กฎหมายบ้านเมืองมิใช่ปล่อยให้ชุนนางเป็นผู้ตัดสินใจตั้งแต่ก่อน

2. โซลอน (Solon) เขาเป็นพ่อค้า ซึ่งเป็นชนชั้นมั่งคั่งที่สุดในนครรัฐเอเธนส์ โซลอน ได้เข้ามาปฏิรูปการปกครอง ในราวปี 594 ก่อนคริสต์ศักราชเขาได้รับแต่งตั้งเป็นอาร์คอน มีอำนาจพิเศษในการตรากฎหมาย เมื่อเข้ารับตำแหน่งแล้ว ได้ยกเลิกกฎหมายของดราโค โซลอนได้พยายามเลิกทาสและยกฐานะของบุคคลให้เสมอภาคกัน ผลงานที่สำคัญ คือ

ก. ประกาศยกเลิกบรรดาทรัพย์สินที่จำนอง หนี้สินต่าง ๆ ที่ถูกหนีมืออยู่ และห้ามการจำนองที่ดิน

ข. ยกเลิกหนี้สินต่าง ๆ ที่ถูกหนีมืออยู่ รวมทั้งให้อิสระภาพแก่ผู้ที่ต้องกลายเป็นทาส เนื่องมาจากการติดหนี้สิน และห้ามการขายตัวเพื่อชดใช้หนี้สิน

ค. จัดตั้งสภาสี่ร้อย (The Council of Four Hundred) เพื่อเตรียมงานทางด้านนิติบัญญัติมีสมาชิก 400 คน เลือกมาจากพลเมืองทั้งสี่เผ่าพันธุ์ที่ประกอบเป็นชาวนครรัฐเอเธนส์ เผ่าพันธุ์ละ 100 คนโดยให้สิทธิชนชั้นกลางและชนชั้นต่ำเข้าเป็นสมาชิกด้วย จุดมุ่งหมายของการจัดตั้งสภานี้ ก็เพื่อให้เกิดความสมดุลทางการเมือง กล่าวคือ คนทั้ง 4 เผ่าพันธุ์ต่างมีส่วนในการปกครองเท่า ๆ กัน ประชาชนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในทางนิติบัญญัติและในสภา

ง. จัดตั้งศาลยุติธรรม มีคณะผู้พิพากษาเรียกว่า เฮเลีย (Heliaea) เรียกศาลนี้ว่าศาลเฮเลียในระยะแรกศาลนี้ทำหน้าที่พิจารณาคดีเบื้องต้น โดยที่อำนาจผู้พิพากษาสูงสุดยังคงอยู่กับอาร์คอน ต่อมาภายหลังศาลเฮเลียทำหน้าที่เป็นทั้งศาลเบื้องต้นและศาลสูงสุด คณะผู้พิพากษาประกอบด้วยประชาชนทั่วไป นอกจากอำนาจในการพิจารณาคดีแล้ว ศาลนี้ยังมีอำนาจชักฟอกผู้บริหารงานที่ถูกกล่าวหาและถูกเชิญตัวมาในศาลด้วย

จ. จัดให้มีการควบคุมเกี่ยวกับการถือกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เพื่อป้องกันมิให้เอกชนคนใดมีที่ดินมากเกินไป